

MARTINUS MONTEJANUS.

HOnesto genere Parentibus, tertio Idus Novembres, anno 1709 natus est Martinus Maria Montejanus, vir exploratae, atque integerrimae probitatis, quam incredibilem morum aequabilitas ad extremos canos protracta, et in sepulchrum illata, commendavit. Cangas, oppidum satis cognitum in Callaëis, patriam habuit; quod oppidum Pontifici subest Compostellano. Proxus ignoramus ut Martini Parentum nomina, sic ejusdem pueritiam: nam de se, suisque rebus, quae in laudem essent, erat ille silentii tenacissimi; et longissime ab locis absumus, unde haec ex Tabulariis haberi possent: ac certe ignoraremus, natales ejus honestos fuisse, quanquam in re non divite; nisi ex inopinato sermone Mexicani cujusdam cum Callaëico viro, atque eo nato Cangis, id olim Ferrariae constitisset; qui Cangensis primaria probitate, ac prudentia Sacerdos erat, ex eò recenti Sodalitio, quod a Poenitentia Ferrarienses appellant. Laudabilem vero fuisse Martini pueritiam idcirco argumentamur, quoniam adolescentiam, aetatem maturam, et senectam non modo inculpatus exegit, verum etiam quibusdam instructus virtutibus, quae fere non nascuntur, nisi ubi christiana sit, et civilis admodum institutio. Comperimus quidem,

dem, illum vix puberem Gades immissum fuisse, ut apud cognatum quemdam litteris elementariis, et calculo imbueretur: quibus in rebus eam mentis facilitatem, et manus elegantiam patefecit Martinus, quae postmodum effecere virum his in laudibus vix ulli secundum. Et hic fundamenta jecit ad artem mercaturae, non illam, quae negotiatione minutarum rerum sordida est, atque abjecta; sed splendidiorē alteram, in quam ex nobili coetu viri apud nationes multas, et certe Gadibus, incumbere non gravantur. Ad hanc porro Montejanus videbatur natus, et nullis non dotibus vel ingenii, vel industriae, vel animi, vel corporis insignitus.

Aetate jam grandiusculus, et plurimis ornatus luminibus ad negotia procuranda, in Mexicanum regnum immigravit, et statim Angelopoli consedit, quae civitas est amplissima, non modice florens commerciis, et post Mexicum primi nominis, ac dignitatis in Novohispanis. Erat tum temporis in Angelopolitanis Ignatius Egurenus, equestris ordinis Hispanus, et opulenter negotiosus; cujus bona fortuna in domum introtulit Montejanum, primo quidem ut hospitem, et officinae institorem; deinde vero ut praecipuum negotiorum ingentium administrum, et totius rei domesticae quasi arbitrum, atque unum gubernatorem. Per ardua sane provincia Juveni aetate florido, nec in patrio solo commoranti! Erat enim Egureni commercium nullis fere circumscriptum limitibus;

et tota die videres ad opulentum hominem venire negotiatores, mulorum agmen ducentes ab remotissimis oppidis, qui ex omni genere merces vel importarent vendendas, vel sumerent alio deferendas. Montejanus autem ingenti mentis capacitate praesto erat omnibus, et vultu, quasi nihil ageret, mirifice ad serenitatem composito, nulla non negotia facilis extricabat. Et sane quo toto tempore negotiis hic praefuit, splendorem suum Egurenus magnis quotidie incrementis perpetuavit: is enim, cui semel res fuerat cum administro tantae rectitudinis, et tam sinceræ probitatis; ut illum ubilibet praedicabat, ita et novae negotiationis instituendae gratia lubentissime ad ipsum redibat.

Nullam in adolescente administro desiderares virtutem ex iis, quae constituunt hominem bona fide, atque honestum, et in eo statu numeris omnibus absolutum: eminebat enim compositis moribus, urbana hilaritate, ingenio singulari, maturo iudicio; a quibus erat affabilis ad se venientibus, fidelis in pactionibus, in vultu opportune gravis, ad officia Christiani promptissimus, Numinis reverentissimus. Nec vero contempsit ornamenta illa, et civiles elegantias, quae juvenem ingenuum pro sua tum conditione non dedecere arbitrabatur; qualia sunt saltare ad numerum, et pulsare fiducias: quarum artium peritissimum fuisse Montejanum, accepimus olim a viro probo, et veracissimo, qui casu habuit illum ea tempestate contubernalem. Is idem, qui diuturna, et intima con-

suetudine Montejanum per eos dies observavit; atque ejus quotidianam vitam, et mores attente rimatus est, aperte ad nos testabatur: *Adolescentem illum in mundana licentia, et periculis constitutum, nunquam sermonem vel ultro conseruisse, vel ab aliis propositum admisisse de foeminis, aut earum illecebris, nec omnino ab ejus ore prodixisse verbum, quod vel remotissime pudorem offenderet.* Id enim vero non sine admiratione potuimus audire, cum narraretur de juvene, caelibe, robusto, pecunioso, forma decoro, et moribus eleganti.

Nihil propterea mirum, quod mundi periculis deterritus, in securius asyllum confugeret, ac perfectionis viam cogitaret arripere, nuntio dato rebus humanis, et quibus affluebat divitiis: mentem enim ad omnia mortaliaolvebat; ad mundi oblectamenta, quae suum statum consequerentur; ad humanas amicitias, quarum copia sibi erat in amplissimis rebus; ad plura, quae bene parta possidebat; ad majora, quae pollicebatur arridens fortuna; sed cum omnia perpenderet paucilla, et caduca, et modice duratura, nullibi poterat excelsus ejus animus optatam requiem invenire. Facile quidem valisset, nubilem Egurenam, Ignatii filiam, sibi sponsam adipisci: nam hic Ignatius et Martini generis honestatem sine dubio non ignorabat; et ipsius animi singulares virtutes, et amabiles corporis dotes, et eximiam in agendis negotiis dexteritatem apprime magnificiebat. Sed non exsatiabatur humanis ejusmodi gloriolis, Montejana-

tejani desideriorum magnitudo; et ad splendorem alterius ordinis in religiosa tenuitate a Numine invitabatur. Ergo fortunis omnibus, quas industria sua comparaverat, christiane mancipatis, propositum, quod diu foverat, Societatis amplectendae patefacit; et Mathaeum Ansaldo, Provinciae Mexicanae tum Antistitem, enixe rogat, ut se velit adscribere in humilem Adjutorum conditionem, qui domesticis obsequiis navet operam. Et Ansaldo quidem jucundissimum cum accideret, quod notae probitatis, et famae vir ad Socios adlegi postularet; ad prudentiae leges tentavit candidati constantiam, et tandem votis ejus annuendum existimavit.

Montejanus ergo postridie Idus Apriles, anno saeculi decimi octavi quadragesimo secundo, aetatis ejus vertente trigesimo tertio, Tepozotlanum maxima cum voluptate proficiscitur, ut tirocinium iniret. Sed haec ejus ad Socios tirones initia plane fuere digna perfecti viri, et plures jam annos emeriti: nec enim aliis monitis opus habuit, nisi quae attinebant ad domesticam disciplinam, cui nondum assueverat, sed quam brevi didicit, ac tenacissime retinuit. Caetera vero jam ab illis exordiis excellebat, ut aetate, sic etiam oculorum modestia, aequabili affabilitate, gravi dignitate, atque omnigena religione. Ac certe hominem acutae mentis, et rectissimi judicii neutiquam latuit, animi demissionem habendam esse normam, et quasi basim religiosi aedificii, pro iis
 prac-

praesertim, qui ad humilem Adjutorum gradum vocati sunt. Haec proinde virtus altissimas egit radices in tirone Montejano, qui et omnino silebat de anteacta sua fortuna, et observantia modeste submissa in omnes erat, et se praestabat oppido libenter vilissimis ministeriis. In iis autem exercendis omnino videbatur gravitate compositus, et animo in Deum intentus, cui placere quaerebat per ea servilia, nihil jucunda sensibus; quin imo pecuniosis viris, qualis ipse fuerat, odio habita, et prorsus despecta. Sacris meditationibus vacabat reverenti, et modestissima positura, ut etiam inviolato silentio; quod tum erat spectaculum tironibus admirandum, tum certe indicium animi ab humanis omnibus remoti, et unum Deum cogitantis. Per id temporis, ex consilio Genovesii, et Bellidi (quos viros, in Mexicana Societate clarissimos, ab scientia praesertim gubernandi animos, habuit conscientiae arbitros, et vitae religiosae Magistros) complures precesiones, et ferventissima pietatis monita in parvis codicibus exscripsit; qui codices illi fuere, dum vixit, individui comites; et quorum usu mirifice delectatus, ad sui gradus perfectionem, et virtutum omnium excellentiam semet alacriter estimulabat. Id vero mirum praecipue, quod ea fuerit constantia in illis moribus, quos in tirocinio instituit, ut, quanquam innumeris postmodum occupationibus, et negotiorum strepitu vixerit, ut semper alius ex alio laborem labor exciperet; nunquam tamen ab se defecerit, sed
 iisdem

isdem moribus consenuerit, eosdemque intulerit in sepulchrum. Profecto Genovesius, et Bellidus, ut erant perspicaci hominum cognitione, satis odorati sunt, ac palam ambo asseverarunt, eximiae magnitudinis animum esse Montejani, atque in illo tironem informari, qui sine dubio foret aliquando tum Adjutoribus exemplar, tum omnibus admiratio, tum vero domesticae procurationi maximum adjumentum. Et plane innotuit haec opinio, quam de illo conceperant Societatis Magistratus, cum ipsum adhuc tironem designarunt, qui rem domesticam sub Collegii Procuratore administraret: nec enim ante absolutum probationis biennium ab arctissimae vitae disciplina illum avellerent, nisi maxime confiderent ejusdem virtutibus, quibus nulla certe immineret in collato munere jactura.

Confecto autem biennio, tria simplicia Societatis vota incredibili voluptate Martinus professus est, plus admodum gaudio delibutus in novae conditionis tenuitate, quam in mundanis olim oblectamentis, et rerum omnium abundantia. Nec ancipites fuere Majores in officio, cui destinarent Montejanum: quoniam nemo erat unus, qui dubitaret, consultum iri Collegii emolumento, cujus rebus procurandis praeficeretur ille, qui et domesticis virtutibus excellerebat, et tot annorum experientia strenuam probatam industriam, et certissimam peritiam in amplissimis Egureni negotiis tractandis, et censibus adaugendis. Quare immittitur Mexicum, ad rem familiarem cum Procuratore administran-

dam

dam in Divorum Petri, et Pauli Collegio, quod vocabulo domestico ab Sociorum multitudine Maximum dicebatur: horum enim capita ultra nonaginta, quandoque ad centum numerabat. Et hoc in munere, partim sub Procuratore, partim Procurator ipse, totos fere triginta posuit annos, quos duravit adhuc Mexicana Societas. Erat illa procuratio sane quamdifficilis, et quae diligentissimum, patientissimum, et actuosissimum quemque vexaret, ac delassaret; tum ob ingentem negotiorum copiam, a quibus illa officina nullo unquam tempore cessabat; tum ob res intricatas, et maximi momenti rationes; tum etiam ob non intermissas cum domesticis congressiones, praesertim cum adolescentibus, qui supra quinquaginta eo loci numerabantur; et quorum ingeniis, ut fere illa aetas inconsulta est, haud facile posses obsequi. Montejanus autem ut ut premeretur negotiorum cumulo, praesto erat Sociis omnibus ad se venientibus; et lubentissime se praestabat eorum petitionibus, a quibus nullum esse inopiae religiosae detrimentum existimaret; sin aliter, palam negabat, se posse postulatum concedere: nam in hujus virtutis cultu fuit semper praecipua, et constantissima religione. At vero, ut historiae fidem incorrupte sequimur, inficiari non possumus, fuisse interdum Montejanum inconcinnitate quadam in iis, qui ad se venirent, excipiendis, vel Sociis, vel cujuslibet auctoritatis externis; et de pristina illa sermonis elegantia, et morum urbanitate nonnihil amisisse;

sive

sive id esset comparatum vitium ab aetate in senium tendente, sive a jam pridem affecta valetudine, sive a perperam intellecta pietatis natura: sunt enim, qui sinceram pietatem, et rerum humanarum despicientiam male confundunt cum quodam hominum quasi contemptu, et verborum inelegantia. Sed quidquid fuerit, liquidum habemus, id fuisse vitium ex illis, quae cadere possunt in viros apprime religiosos; caetera enim ea fuit iste vir animi valetudine, quam explicabat Tullius, cum sanitatem animorum positam in tranquillitate quadam, constantiaque, agebat in libro tertio Tusculanarum. Nihil tranquillius Monteiano, nihil constantius; nullus fuit, qui audierit hunc hominem intemperantibus uti verbis, aut a christiana deijci patientia conspexerit; tametsi pluries impeteretur aliena inconsiderantia, nec semel sannis, et injuriis: tunc enim aut silebat omnino, aut sedato mirabiliter animo respondebat. Apud externos verbis erat admodum parcus, iisque vel de negotiis ex munere, vel ex charitate animorum de coelestibus quaerendis, et fluxis hujus mundi, quae tanto ardore mortales captant, despiciendis. Quidquid aliarum rerum est, in quibus enarrandis, otiose ut minimum tempus conteritur; ab ejus ore, ac fere notitia penitus exularant. Nunquam ab eo defecerunt religiosa dignitas, gravis integritas, fidelis veritas; et in coemendo, aut vendendo, aut aliis id generis pactioibus, quas plures inire tenebatur in officii administratione, perpetuo comitem,
et

et primam agendi normam habebat justitiam. A quibus eximiis virtutibus per universam civitatem Monteiani probitatis fama pervulgata est, ac mirifica in ipsum observantia inolevit. Assiduos ejus labores, atque operosas elucubrationes haud facile credent, nisi qui testes eramus oculati. Sive diu, sive noctu Procuratoris officinam intrares, Monteianum in opere invenires; nisi forte domo illum exire gravissima negotia compulissent. Ac sane immensos postulabat sudores, quod suis humeris onus portabat: ejus enim erat rem rusticam gubernare, ac rationes exigere a praediorum administris, quae plura, et ingentia, et longo inter se disita intervallo, numerosissimi Collegii census magna ex parte constituebant. Ipse ad Templi expensas animum advertebat; quod certe non modici laboris erat: cum essent innumerae ibi loci religiones, et solemnia instituta. Ipse immiscere se debebat pro munere iis litibus, quae Collegio excitabantur. Ipse intendebat officii misericordiae, constitutis diebus ea distribuens, quibus tum publice, tum secreto Collegium famelicos alebat, nudos vestiebat. Ipse interea totus esse videbatur in providendo victum, et cultum, et supellectilem tanto numero Sociorum; quod opus quantaemolis fuerit, ii testentur, qui familiae cujuslibet rem domesticam administrant. Quasi vero haec levia fuissent, nihil formidabat aliorum Collegiorum negotia in se suscipere; quoties eorum Rectores, ministrive auxilium ejus implorarent: sibi enim
legem

legem indixerat, quoad per vires liceret, operari
 ferre Sociis omnibus nullo personarum, aut Col-
 legiorum discrimine. Quare dicendus est Mar-
 tinus Montejanus universim beneficus Mexica-
 nae Societati. Sed vitam adeo laboriosam con-
 secuta est corporis aegritudo: coepit enim ho-
 mo in maciem extremam devenire, immari
 tussi vexari, et febriculis quotidianis tentari;
 et hinc ab Superioribus, qui maximi faciebant
 ejus valetudinem, per dies aliquot cessare ab
 opere jubetur, et rusticatum immittitur. Et
 meminimus quidem, cum per id temporis, no-
 bis tironibus, Tepotzotlanum Martinus attingit,
 requiem ab laboribus quaerens in illo altissi-
 mo silentio, et secessu a mundanis oblecta-
 mentis: quibus diebus et assiduus erat in sa-
 cello domestico, et destinato recreationi tem-
 pore saepius ad tirones veniebat, et mirifice
 delectabatur in colloquendo de coelestibus, et
 postremo valedicens novitiis, interitum sibi,
 ut credebat, impendentem serenissimo vultu
 memorabat. Sed bono Mexicanæ Provinciae
 constituerat, qui vitæ, ac mortis auctor unus
 est, plures adhuc annos in hac agere morta-
 litate Martinum; utique nunquam ad pristinam
 corporis valetudinem restitutum, ita vero fir-
 mum, et robustum animo, ut perinde ac flo-
 rente valetudine, adhuc ad multa lustra inde-
 fessus adlaboraverit; et magnis ubilibet laudibus
 prædicata sit immensa mentis ejus capacitas.

In ipso autem aestu gravissimarum occupa-
 tionum locum dabat pietatis rebus; et consue-

tis

tis horis, quibus ad Divina Socii de more vo-
 cabantur, negotia quaelibet abrumpebat. Ma-
 ne quotidie, tametsi valetudinarius, vix diluculo,
 e cubili surgebat; et continuo totam ho-
 ram vacabat caelestium meditationibus: quo
 quidem tempore in id veniebat tranquillissimi
 silentii, ut aperte videretur, nullos esse turbi-
 dos motus, qui ab suavissimis voluptatibus, et
 conjunctione cum Numine cogitantem animum
 tentarent avellere. Hoc sane mirum in homi-
 ne, quem innumera negotia nunquam non ur-
 gebant! Statim ab his meditationibus in Tem-
 plo erat, ut rei Sacrae adesset, semper geni-
 bus flexus, oculorum modestia spectabilis, et
 toto corpore ad religionem compositus. Eadem
 genuum positura, et jucundo ab humanis reces-
 su, ad inquirendum in sua dicta, facta, et co-
 gitata, bis quotidie per horae quadrantem, ani-
 mum advertibat: quod siquid, ut sumus mor-
 tales, in exercendo suo munere minus recte ges-
 sisse cognosceret, non eum pudebat, erratum
 fateri, et rem ad novae cognitionis normam in-
 stituere; quod et admiratione percellerat eo-
 rum animos, quibuscum agebat; et nullus non
 erat maximopere confisus bona Montejani fide
 in omnibus, quae sunt humanae consuetudinis.
 Nullum exegit diem, quin lectione de Divinis
 rebus animum ad pietatem extimularet. Con-
 suetudinem ter in hebdomade accedendi ad Sa-
 cram poenitentiam, et reficiendi se cibo Eu-
 charistico, accepit in tirocinio, conservavit fi-
 delissimus in occupationum agitationibus, nec

P. II.

C c

in

in extremis canis deposuit. Ab hac inviolata constantia in ejusmodi rebus, quae pietatis fervorem excitant, quasi in mores ejus abiit, Deum tota die, quidquid ageret, cogitare. Atque ita quidem nulla erant mundana negotia, ut ut gravissimam intentionem exigerent, quae Martini mentem a Numine amoverent, aut ejusdem vires animi dissiparent: nam nec se rebus agendis effuse tradebat, et quidquid vel modici temporis cessaret, tanquam receptui canebat, et fervidis, quanquam brevibus, precationibus, mentem in caelum erigebat: ut fere affirmari possit, ejusmodi negotia, quae Deo Martinus omnia referebat, nedum non impediisse, verum etiam adjuvisse, ut ejus animus in caelestium cogitationem raperetur. In iis autem sudoribus, quos innumeros demonstravimus, una sibi merces cordi erat, Dei voluntatem exequi, atque ipsi placere: cujus rei non leve argumentum est, quod in Sociis nulli prae altero faveret, sed omnes aequa charitatis mensura coleret; in externis vero nullius gratiam, aut amicitiam aucuparetur, quanquam ultro oblatas non inurbanus respuebat; nisi ex iis essent hominibus, qui se natos existimare videntur, ut in otii veterno pretiosum tempus consumant: apud hos enim aut post pauca verba in silentium deveniebat, aut sensim in colloquia de Divinis illelabebatur. Omnino alienus erat ab rerum cupidine, quae sunt in mortalibus; nec earum ulli corde unquam adhaerescere visus est. Dona vero, quae vel ab amicis benevolentiae cau-

sa, vel ab aliis in animi grati signum ob exhibita officia, interdum illi praestabantur; ad egenorum subsidium convertere, semper habuit in charissimis. Atque hi nimirum census erant, quibus poterat quotannis plures convestire mulierculas, quae tantum non nudae, stipis accipiendae nomine, ad Collegii Maximi fores confluere solebant.

His intentum gravissimis occupationibus, et charitatis officiis, Regia lex adinvenit, qua Socii Mexicani solum vertere jubebantur: quem profecto nuntium ita tranquillo, et mirabiliter aequabili vultu excepit; ut nisi certo sciremus, neminem ullum in Sociis calamitatem praenovisse, procul dubio suspicaremur, nihil novum id accidisse Montejano. Sed nimirum eo virtutum agmine semper instructus incedebat, ut nihil pertimesceret humanos casus, nihil proinde, quidquid occurreret inopinatum, ab oris dignitate deficeret. Ac judicamus, quamcommode contigisse, quod Collegium illud, ab Sociorum numero primi nominis, haberet tum temporis Dionysium Perezium Ministrum, Martinum Montejanum Procuratorem, qui sincerissimam morum integritatem, et ingentem animi magnitudinem egregie per eos dies probavere Josepho Galvezio, qui Legatus ab Rege praecerat rei Jesuiticae in Mexicanis. Martinus ratione muneris, postquam omnes abiere Socii, Mexici permansit menses aliquot; ut qui rem domesticam tot annos procuraverat, censuum rationes, et caetera Collegii negotia Ministris

Regiis expromeret. Quo quidem tempore potissimum enituit ut singularis ejus animi probitas, ita et laudata mentis alacritas, et expedita facultas ad negotia: nihil enim aut honestius, aut promptius, aut apertius, aut sincerius, quam verba Montejani ad calculum appellati, et officinae suae codices explanantis, et census omnes ab anteaetatis aetatibus ad ea tempora numerantis, et intricata plurima enucleantis, et, quidquid rerum, ac pecuniarum erat, patefacientis. Id autem cum prolixius ageret, iteratis mane, ac vespere congressibus per menses aliquot; nulla unquam in eo comparuit animi aut moesti, aut turbati, aut quoquomodo aegri significatio: sed quasi duntaxat ageretur de Socio erudiendo, qui in officio succederet; nihil immutavit internam pacem, atque oris gravitatem; et sincerus effudit lumina, quae rerum usu, et tot annorum sudoribus comparaverat. Tam egregiae virtutes ita defixerunt admiratione Galvezii animum, ut plura illi pollicitus fuerit commoda, si vellet in rerum administratione pro Rege permanere. At Montejanus egregia temperantia gratias egit amplissimas, et se, dixit, properare ad senium, et consequi velle Socios calamitosos, quos olim secunda fortuna contubernales elegerat. Quare a Galvezio facta potestate, festinavit exire Mexico; et Veracrucis vela solvens prope sexagenarius, post diurnam navigationem, et aerumnas non modicas ab aetate, ac valetudine, Bononiae tandem in ditione Pontificia consedit. Atque eo jam tempore a Mexi-

canae

canae Provinciae tum Praeside maximopere desiderabatur vir tanta industria, et rerum experientia: nam recens conducta fuerat primo fere ab urbe milliari domus Herculorum, in qua Mexicana pubes commoraretur; cujus domus concinnatio ad Sociorum mores, et disciplinam, negotium fuit praecipuum Perezii tum Ministri; oneris vero pars non modica contigit Montejano, designato ejusdem Procuratori. Causari potuisset apud Majores aetatem senectae jam proximam, anteaetos labores, fractam valetudinem; quae satis utique fuissent, ut a magni ponderis officio excusaretur. Homo autem, cui semper fuerat in charis, nihil recusare, quod sibi fuisset ab Superioribus imperatum, cum maxime de praestandis ageretur officiis, quae in bonum Sociorum essent; obmutuit, obtemperavit, adlaboravit, et in perarduo munere incredibiliter alacris, dum superfuit Societas, extorres Mexicanos adjuvit. Et religiosissimi erat spectaculi, videre quotidie Montejanum, qui semper ad modestiam conformatus, et toto vultu pietatem respirans, ab Herculorum colle Bononiam pedes veniebat, ut rei domesticae provideret: quam eandem viam secundo interdum, et cum opus esset, tertio etiam faciebat intra diem; nec aut lutum, aut nives, aut gelu, aut ventos, aut sirios ardores formidabat. Domum identidem redibat sudore manans, et lutulentus admodum, et a proxime superato clivo, pene intermortua ducendi spiritus facultate; sed tanti erat ei desiderium bono publico

inserviendi, ut ab ejus ore nulla in his fuerit audita conquestio. Et cum eo jam tempore, sexagenario major esset, atque in pejus quotidie rueret afflicta jampridem salus; eximiam hanc, et prorsus laudabilem obsequendi Sociis constantiam nemo non magnopere admirabatur.

Eversa Societate, a multitudinis contubernio secessit; neque vero cessavit ab opera Mexicanis praestanda: videbatur enim mirum in modum laetari, et quasi exultare, quoties officium aliquod Socius quilibet ab eo postularet; sive publica omnium, sive privati cujusdam utilitas versaretur. Et quisquis per Bononiae vias Montejanum aspiceret, asserere quidem poterat nullo erroris periculo, domo illum exiisse vel ejusmodi obsequiorum gratia, vel adoratum in Templo Numen Eucharisticum; ante quod non modicam diei partem ferventissima religione ponebat. Quidquid supererat temporis, domi transigebat in jucundissimo recessu, feriatus quidem a mortalium curis, minime vero torpens molli otio, quales fere solent languescere in aerumnis, qui laborum suorum aliam mercedem, quam Dei voluntatem, sibi flagitant: ea enim tempestate abundantius advertit animum in fervidas preces, et colloquia cum caelestibus; et saepe reperires hominem Marianos calculos manu versantem, ab eademque Deipara, quam singulari semper pietate coluerat, tranquillum a mortalitate discessum postulantem. His precationibus intermiscere maxima cum voluptate solebat piorum librorum intentissimam lectionem,

nem, a quibus firmior esset in proposita morum innocentia. Sed hanc etiam voluptatem ad postremos canos non tulit; nam oculorum aciem adeo amisit, ut nullum fere nosceret, nisi cujus vocem audiret. Nec minori patientia in hoc adverso se gessit, quam fuerat in prosperis temperantia; et ex eo tempore Numini se conjunxit arctioribus vinculis: quoniam plane solutus mortalium aspectu, nedum curarum strepitu; nihil, nisi Deum, lubenter cogitabat, nec ulla erant illi jucunda colloquia, nisi quae Deum omnino saperent. In hac vitae sanctimonia duodecim totos annos ab Societatis excidio confecerat; cum, redundante nimium pituita, et viribus ad excreationes deficientibus, in extremum devenit vitae periculum. Lecto affixus, oppido mirabilem tolerantiam dies non modicos Christiane magnanimus exeruit: sensim autem ingravescente malo, postremis religionibus recreatus est, pene ad ultimum suspirium sui compos; ac tandem fiducia plenus, et Divinam misericordiam assidue implorans, vivere desiit quinto Kalendas Januarias, anno 1786., prope noctis concubium, cum aetatis numerasset annum septuagesimum septimum, sesquimensum, et biddum. Quiescit ad Divae Mariae Magdalenae Templum Paroeciale.

Perfecti autem hujus hominis veriolem habebit imaginem, qui sibi mente finxerit Societatis Adjutorem, quales esse volebat Lojola, qui ad obsequia domestica in suorum familia destinabantur. Erat enim Martinus Montejanus cer-

certe laudabilis in paucis ab animo demississimo, ab insigni religione, ab observantia in Sacerdotes, ab opere strenuo, atque indefesso. In quo quidem opere cum longam annorum seriem posuisset, nunquam respexit ad hominum benevolentiam sibi comparandam; sed unus erat Deus, cui vota sua referebat, ad cuius opem in afflictis rebus confugiebat, quem in subcisiua quavis intercapedine respirabat. Interrogatus ab Socio quodam, num Deum amaret? paulisper substitit, et accenso repente vultu: *Equidem*, ait, *mibi videor inficiari non posse*. Ab hac in Deum charitate amavit Socios aequae omnes, nullo prorsus discrimine inter dignitate primores, et servilibus obsequiis destinatos, inter eos, quos longa familiaritate noverat, et quos ex sola veste intelligeret in Sociorum esse numero. Et hinc illud studium constantissime inserviendi omnibus, atque illi plausus, et laudes, quas ex animo attribuebat Sociorum cuilibet, qui vacasset officiis in caeterorum ejusdem sortis utilitatem. Morti proximus cum inopem suam supellectilem, et quidquid habebat sui juris, ad summae pietatis leges distribuendum jussisset; commendavit potissimum, ut ex iis nonnulla dono darentur Socio cuidam, hoc solum nomine, quod Sociorum obsequiis lubentissime intendebat. Misericordia fuit eximia in homines universos; eorumque miseras, vel animi essent, vel corporis, audire non poterat, quin ejus viscera moverentur ad praestandum auxilium. Animas autem, quae lustralibus flammis

mis expiantur, peculiari charitate adjuvabat: et qui toto vitae intervallo multus fuerat in offendendis Numini religionibus, quibus eae sublevantur; paulo ante suum interitum declaravit, jam tunc velle se concedere iisdem animabus, quidquid sacrificiorum, et remissionum post fatum sibi contingeret: satis enim suae saluti consulere existimavit, si misericors in afflictas animas, Deo charas, totum se Dei misericordiae vicissim committeret. Animi temperantia in praecipuis fuit Montejani virtutibus, vel potius ea fuit virtutum universitas, quae constituit absolutissimum hominem: temperavit limpidissimam linguam, ne unquam in alienis erratis aperiendis macularetur; temperavit oculos, ne in foeminae vultum imprudentes offenderent; temperavit palati sensum, ut modico viveret contentus, atque a cibis delicatioribus abstineret; compescuit iram, ne vel provocata foras erumperet, ne iudicium occuparet, ne in vacantem muneri, et implicatum negotiis irreperet, ne gravitatem religioso dignam turbaret; dominatus est in cupidinem habendi exquisita, et pretiosa, sive in corporis cultu, sive in cubiculi supellectili; proindeque nihil erat in suis rebus, quod non redoleret inopiam; et videres hominem semper attritis, et resartis vestibus, tametsi honestam munditiam ex praescripto colebat. Auri contemptum ante didicerat, quam vitae religiosae tenuitatem amplecteretur; postquam vero inopiae voluntariae sacramento se obstrinxit, mirabiliter excelluit in eo despiciendo,

do, quod plerunque habent in summis amoribus mortales. Cujus despicientiae manifestum dedit indicium, quo tempore postremam Mexico profectionem adornabat: cum enim Regius Minister quandam auri portionem in Procuratoris quidem officina, sed paulo segregatam a reliquis pecuniis animadverteret: *Hoc certe, quam humaniter dixit Martino, tuum esse nihil dubito, quoniam a Collegii pecunia secretum reperio; tuis ergo usibus reserva, ut Regia voluntas est.* Montejanus autem insigni temperantia: *Minime vero, inquit; nam id etiam ad communem Collegii pecuniam numerandum.* Nec inferioris pretii fuit aliud in hoc genere documentum: praemissa Regii Ministri facultate, secum attulit ab sui muneris officina capsulam refertam fabis quibusdam, quas Itali a Sancto Ignatio, Mexicani *Cabalongas* appellant; et has fabas in medicamentorum album hodie relatas, proptereaque in hoc orbe magni aestimatas, noluit Montejanus temere donari, sed aequo pretio vendi; ex pecuniis vero inde provenientibus nec assem unquam sibi sumpsit vir ille summa charitate, ac religione; totum enim Mexicanis aegrotis destinavit. Dignus profecto ab eximiis in Socios meritis, ut etiam a praeclaris virtutibus; cujus nomini gratum animum, et venerationem tribuamus; et cujus imaginem inter illustres Mexicanos posteritati commendemus.

INDEX

Vitarum, quae in hac secunda parte continentur.

AUGUSTINI ARRIOLAE.	Pag. 3
NICOLAI PEZAE.	23
JOSEPHI CAMPOII.	45
PETRI ROTHEAE.	88
SALVATORIS DAVILAE.	111
JOSEPHI MELENDEZII.	134
JOANNIS SALGADI.	167
JOANNIS FRANCISCI LOPEZII.	193
JOSEPHI URBIOLAE.	229
JOANNIS IRAGORRII.	253
JOSEPHI BELLIDI.	285
XAVERII GOMEZII.	333
MARTINI MONTEJANI.	390